

Czerwiec - Sierpień, Nr 6-8/2024 (259-261)

Informator parafialny

Parafii Ewangelicko-Augsburskiej
w Słupsku

*Nie przyłączaj się do większości, aby czynić zło.
2 Mż 23,2 (BE)*

Parafia Ewangelicko-Augsburska w Słupsku

ul. Krzywa 1, 76-200 Słupsk

Kontakt: slupsk@luteranie.pl

tel.: 00 48 (0) 59 842 25 77

Nr konta: PL **25160014621816836860000001**

KOD SWIFT: PPABPLPK

Duchowny:

Proboszcz: ks. Wojciech Froehlich

e-mail: wojciech.froehlich@luteranie.pl

tel. 00 48 59 842 25 77, kom. 605 556 749

Adresy kościołów i kaplic:

Kościół Świętego Krzyża: Słupsk ul. Słowackiego 40

Kaplica w Lęborku: Lębork, ul. Wojska Polskiego 47

Kaplica Gardna Wielka: Gardna Wielka, ul. Pomorska 2

Strony internetowe:

www.slupsk.luteranie.pl • www.luteranie.pl

Korekta: Anna Froehlich

Słowo duszpasterza

Nie przyłączaj się do większości,
aby czynić zło.
2 Mż 23,2

Drodzy w Chrystusie!

Tym wakacyjnym numerem Informatora Parafialnego podsumowujemy pół roku naszych działań i zapraszamy do projektów, które będziemy realizować już po wakacyjnej przerwie. Chcę podziękować wszystkim moim uczniom za dobrą współpracę, za spotkania z młodzieżą i każde wspólne, niedzielne, nabożeństwo. Dziękuję rodzicom za to, że dbali o to, by dzieci regularnie uczestniczyły w lekcjach religii i w szkołkach niedzielnych. Dziękuję prowadzącym szkoły za zaangażowanie i zaszczepianie kolejnemu pokoleniu prawd zawartych w Księdze Ksiąg. Dziękuję za wszystkie prace porządkowe, te cotygodniowe i te „akcyjne”. Dziękuję także za zaangażowanie finansowe, bez którego wiele rzeczy nie byłoby możliwych do zrealizowania.

Wspólnota Parafii polega na tym, że tworzymy ją razem i każdy może do niej dołożyć swoją „cegiełkę”. Za każde, nawet najmniejsze, zaangażo-

ks. Wojciech Froehlich

proboszcz

wanie z serca Wam dziękuję, bo w ten sposób razem składamy świadectwo naszej wiary i więzi z Kościołem Jezusa Chrystusa.

Bycie chrześcijaninem we współczesnym świecie nie jest łatwe. Często wymaga poświęceń i stawiania czoła krytykom oraz tym, dla których wiara jest czymś zbędnym, a nawet przeszkadzającym w dążeniu do szczęścia.

Hasło biblijne lipca, które zacytowałem na początku, dodaje nam odwagi do tego, aby nie iść z prądem, ale jeśli to konieczne, wybierać odwrotny kierunek i iść pod prąd z wiarą i pewnością tego, że Bóg jest wierny i prowadzi nas, abyśmy jako Jego świadkowie byli propagatorami miłości i pokoju, których braku tak często doświadczamy we współczesnym świecie. Niech dobry Bóg prowadzi Was i niech Wam nieustannie błogosławi.

Z modlitwą
Wasz Duszpasterz

Odpooczynek, ale jeszcze nie wieczny...

Zbliżają się wakacje i dla wielu z nas czas urlopu. Cieszymy się na to, nie tylko dlatego, że będziemy mogli skorzystać z dobrej pogody i słońca, ale mamy nadzieję na odpooczynek. Zapytaliśmy znajomych o tę kwestię. Może u progu lata warto zastanowić się nad sensem naszego wypoczywania?

Czym jest odpooczynek i dlaczego go potrzebujemy?

M.P. Odpooczynek to bardzo ważny element w życiu człowieka. Jest on też wolą Stwórcy wobec stworzenia, abyśmy mogli doświadczać Bożego błogosławieństwa w naszej pracy.

Odpooczynek to relaks, czas przeznaczony na regenerację, przyjemności, czas poświęcony Bogu, sobie, rodzinie i bliskim. Powinien to być czas inny niż codzienność, spędzany tak jak lubimy. Potrzebujemy go aby odpooczywać fizycznie i psychicznie. Służymy wyciszeniu i nabraniu sił. Potrzebujemy odpooczynku nie tylko okazjonalnie ale regularnie. Odpooczynek jest sprawą indywidualną, dla każdego człowieka odpooczynkiem może być coś innego.

L.B. Jednak w tym wszystkim i tak sami potrzebujemy znaleźć naszą definicję i sposób na odpooczywanie. Wpisanie sobie „odpooczynku” na listę zadań, korzystanie z gotowych zaleceń, nierealne oczekiwania co do idealnego odpooczynku nieraz tylko jeszcze bardziej nas obciążają i stresują. W aktualnym momencie życiowym odpooczynek to dla mnie nakarmienie się. Karmienie głowy i serca Bożą miłością. Pomaga mi w tym czas uwielbienia, osobisty lub wspólnotowy. Dotyk Bożej obecności posila mnie i odświeża jak nic innego. Rozumiem stan odpooczynku jako nie tyle wypoczywanie fizyczne, co uspokojenie serca, a to znajduję tylko w Jezusie. I w codzienności obfitującej w wyzwania do tego dążę. Chcę się wyciszać, przedstawiać i poznawać, że On jest Bogiem (Ps. 46:11), uczę się tego.

W jaki sposób najbardziej lubisz odpooczywać?

Jaki jest „klucz” do dobrego odpooczynku? Jakiego trzeba mieć warunki, by dobrze odpooczywać?

W.F. Mogę odpooczywać różnie, niekoniecznie leżąc na kanapie, ale np. wędrując po górach, kiedy fizyczne zmęczenie powoduje wewnętrzne oczyszczenie i odcięcie się od problemów codzienności. W moim wypadku bardzo komfortowe jest to, że wypoczywając potrafię nie myśleć o tym, co dzieje się w mojej pracy, czyli tam, gdzie mnie fizycznie nie ma.

L.B. Mam wrażenie, że odpooczynek

powinien być skrojony na miarę chcącego odpocząć. Tak, nawet ten obszar życia powinien być świadomie prze-myślany. Czasem wystarczy „tylko” zadbać o porządną sen, czasem „tylko” odłożyć w końcu tego smartfona. Czasem temat odpoczynku oznacza dogłębne przyjrzenie się sobie, zlokalizowanie tego, co nie po-

„ilości rzeczy do zrobienia”, kołowrotków myśli i przekonań, które determinują nasze działania, a mają mało co wspólnego z Bożą prawdą na nasz temat. W czasie przeciążenia wołam do Boga: *Panie, potrzebuję odpocząć, nie wiem, jak mam to teraz zrobić, czekam na Twoje działanie.*

M.P. Lubię odpoczywać w ciszy, w czasie snu, często w samotności, przy książce, muzyce, kawie z koleżanką, na spacerze, na wycieczkach i wyjazdach z rodziną. Ważne jest, żeby wiedzieć co nas relaksuje i w jaki sposób efektywnie odpoczywamy.

Czy praca może być odpoczynkiem, a urlop zmęczyć?

W.F. To wszystko zależy od tego jaką ma się pracę a także gdzie a może raczej z kim spędza się urlop.

M.P. Praca zawodowa jest mimo wszystko pracą, jest związana z wysiłkiem, więc nie jest odpoczynkiem.

Jaki wpływ na poczucie, że się wypoczęło, albo jego brak, ma współczesna cywilizacja – telewizja, Internet, media społecznościowe?

W.F. Moim zdaniem współczesne technologie mogą pomóc w organizacji wypoczynku, ale w samym wypoczynianiu już niekoniecznie. Dla mnie wypoczynek ma sens wówczas, gdy nie poddaję się wpływom wielu, nie zawsze miłych i dobrych wiadomości,

zwala nam przerwać pracy, zatrzymać się w codziennym pośpiechu. Jestem pewna, że Duch Święty chce nam pomóc w tym obszarze życia, wyrwać z codziennego zapętlenia

którymi bombardują nas codziennie media.

M.P. Telefon, telewizja i media nie służą skutecznemu odpoczywaniu, mają zły wpływ na jakość naszego snu.

Odpoczynek jest potrzebny nie tylko w wakacje. Pan Bóg odpoczął po intensywnej pracy stwarzania świata i nakazał odpocząć i święcić siódmy dzień. Kiedyś ludzie bardzo przestrzegali tego dnia. W niedzielę nie godo-

wali, nie wykonywali żadnej pracy. Teraz nie jest to tak mocno przestrzegane. Według tego zalecenia musimy przestawać pracować, zostawiać rzeczy niedokończone nawet jeśli mamy ochotę/terminy/jesteśmy do tyłu z pracą, dlaczego to jest takie ważne?

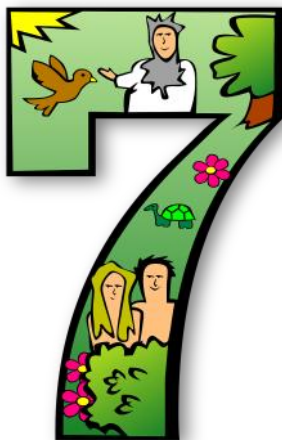
M.P. Odpoczynek jest potrzebny każdemu człowiekowi. Pan Bóg stworzył świat i odpoczął dnia siódmego i ten dzień pobłogosławił i uczynił go ważnym. Teksty biblijne dotyczące odpoczynku i związanej z nim woli Boga wobec człowieka znajdziemy w I Mż 2;2-3 i II Mż 20; 9-11. Również trzecie

przykazanie mówi *Pamiętaj, abyś dzień święty święcił*. Wolą Boga wobec człowieka jest to, aby siódmy dzień ustanowiony przez Boga był dniem odpoczynku. Ten dzień powinien być znacząco inny od pozostałych. Nie powinniśmy w niedzielę wykonywać wszystkich tych obowiązków i prac, które wykonujemy w tygodniu.

W.F. Myślę, że Bóg ustanawiając siódmy dzień dniem odpoczynku, uczynił to przede wszystkim dlatego, aby w tym dniu Jemu poświęcać czas. Można to robić w różny sposób - uczestnicząc w nabożeństwach, skupiając się na modlitwie, czytaniu Jego Słowa, albo też wykorzystując ten czas na okazywanie wdzięczności za rodzinę, przyjaciół i całe stworzenie. Spędzając czas ze swoimi bliskimi, na co często w tygodniu tego czasu jest bardzo mało, też oddajemy Bogu dziękczynienie i świętujemy Dzień Pański.

L.B. Ostatnio natrafiłam na taki fragment w książce, w sam raz pasuje do tematu:

„W perspektywie całego dzieła stworzenia wydaje się, że wejście w szabat zaraz po zaistnieniu człowieka jest celowe. Ten, który został stworzony na obraz i podobieństwo Boga, musi przesiąknąć swoim Stwórcą. W tym zaproszeniu do wspólnego świętowania Boga i człowieka jest coś z pozaludzkiej logiki. Chcesz być bardziej sobą? Musisz się naładować Bogiem. Dana człowiekowi przy stworzeniu tożsamość odnawia się, kiedy ten zanurza się w świętym odpoczynku, do

którego zaprasza go Bóg." („Boskie świętowanie, czyli jak spotkać Boga i przyjaciół przy wspólnym stole" Maria Miduch, Szymon Żyśko)

Jak odróżnić odpoczynek od lenistwa?

M.P. Wydaje mi się, że odpoczynek jest po wykonanej pracy a lenistwo jest wtedy, gdy nic nam się nie chce i w związku z tym nie wywiązujemy się z naszych obowiązków, zaniedbujemy ważne sprawy. Dotyczy to także czasu z Bogiem, kiedy staje się on dla nas nie istotnym elementem naszego dnia na który zaczyna brakować nam czasu bo mamy inne ważniejsze sprawy.

W.F. Według mnie lenistwo jest permanentne i wydaje się być męczące, a odpoczynek jest potrzebny do nabrania sił do działania.

Czy odpoczynek ma wpływ na zdrowie?

MP. Odpoczynek ma wpływ na jakość wykonywanej przez nas pracy i na zdrowie. Organizm potrzebuje odpoczynku aby mógł być wydajny w pracy. Jeżeli nie będzie balansu między pracą a odpoczynkiem to prędzej czy później odczuwamy to zdrowotnie. Człowiek pozbawiony odpoczynku staje się nerwowy, kłótlivy, smutny, pozbawiony energii i radości z życia i zaczyna podupadać na zdrowiu.

L. B. To, że odpoczynek jest nie tyle ważny, co niezbędny dla naszego zdrowia fizycznego i psychicznego, wiemy wszyscy. Na pewno warto,

nawet trzeba dbać o szeroko pojęte zdrowe nawyki, higienę cyfrową i świadomie korzystać z tego, co proponuje nam dzisiejszy świat.

W.F. Bezsprzecznie, nawet na życie. Pamiętajmy, że „cmentarze są pełne ludzi niezstąpionych".

Jak pracować nad odpoczynkiem? Co mogę poprawić w moim odpoczynku? Jak się go nauczyć?

W.F. Chyba trzeba sobie uzmysłowić, że jest on Bożą wolą, a skoro tak jest to jako chrześcijanin powinienem być jej posłuszny.

L.B. Bóg zlecił nam odpoczynek od codziennej pracy; Jezus wzywał spracowanych i obciążonych do siebie, a sam praktykował spotkania z Ojcem w modlitwie na odosobnieniu - to wystarczające powody, żeby zadbać o ten obszar życia.

M.P. Musimy odpoczynek potraktować bardzo poważnie, jako wolę Boga względem człowieka, a wtedy Bóg pobłogosławi dni naszej pracy. To wymaga wyrobienia sobie nawyków i ustawienia priorytetów w życiu, przychodzenia do Boga w modlitwie by nas w tym wspierał.

Pyta:

Joanna Wójcik

Odpowiadają:

Monika Podżorska

Lucyna Bujok

Wojciech Froehlich

EWANGELICKIE POMORZE MIEJSCA I LUDZIE

Słupsk i Pomorze Środkowe, to obszar, którego mieszkańcy są przywiązani do przestrzegania prawd biblijnych, ale i otwarci na nowinki religijne. Początki Reformacji na terenie miasta datuje się na 1517 r., kiedy to doszło do poważnego sporu z miejscowym duchowieństwem w sprawach podatkowych. Szerzenie podglądów Lutra zaowocowało przyjęciem luteranizmu przez słupszczyzan w 1525 r.

Po oficjalnym wprowadzeniu Reformacji Słupsk stał się miejscem pierwszej wizytacji kościelnej kierowanej przez J. Bugenhagena. Tutaj też siedzibę miała jedna z trzech superintendentur generalnych Pomorza.

Wiek XVIII obrodził aktywnością pietystów, którzy stworzyli jeden z najaktywniejszych na Pomorzu ośrodków tego ruchu. Istotną rolę w ruchu pietystycznym odgrywali duszpasterze z powiatu słupskiego. Jeden z nich P. Schimansky był herrnhutystą.

W XIX w. przychylność mieszkańców wobec nowinek religijnych oraz silne przywiązanie do prawd biblijnych, pozwoliły na działalność na tym terenie postaci znaczących w dziewiętnastowiecznym przebudzeniu religijnym, takich jak filozof F. Schleiermacher, czy kompozytor G. Knak.

W latach trzydziestych i czterdziestych XX w. na terenie Pomorza Środkowego w Kościele ewangelickim ścierały się wpływy faszystów i ich przeciwników. W opozycji wobec biskupów K. Thoma i L. Müllera działało wielu członków Kościoła Wyznającego, w tym m.in. D. Bonhoeffer.

W Informatorze Parafialnym prezentujemy miejsca i osoby ważne dla dziejów pomorskiego ewangelicyzmu.

LĘBORK (cz. 2)

Ewangelicyzm po 1945 r.

Po przejęciu administracji od Armii Radzieckiej polskie władze zaczęły wysiedlanie dotychczasowych mieszkańców. W latach 1945-46 zmuszeni do wyjazdu z Lęborka zo-

stali ostatni miejscowi prezbyterzy luterkańscy: ks. Gerhard Ehrenforth, ks. Willy Haack i ks. Hans Pribnow oraz diakoni: ks. Meyer i ks. Hermann Paul. Do 1948 r. działalność duszpasterską prowadziła diakonisa s. Frieda Zilz. Ich miejsce w roli kaznodziejów zająć musieli świeccy. W powiecie lęborskim lektorami byli m.in.: krawiec Fritz Granzow, wykładowca uczelniany Hermann Sielaff, krawiec Bernard Zieliński (zboru w Janowicach, Lęborku i Łebie), rolnik Karol Hartun, cieśla Fryderyk Reinke (zboru w Janowicach).

W 1952 r. trzy zalegalizowane zboru niemieckojęzyczne (Janowice,

Lębork, Łeba) skupiały ok. 2000 ewangelików. Nielegalne nabożeństwa odprawiano w latach pięćdziesiątych XX w. m.in. w Brzynie, Łęczycach, Siemirowicach i Wierzhucinie. W 1954 r. legalnie funkcjonował już tylko zbor w Janowicach, wykazujący ok. 200 wiernych, a próby legalizowania niemieckich nabożeństw w kaplicach w Lęborku i Łebie kończyły się fiaskiem. Pomimo urzędowego zlikwidowania zboru janowickiego z końcem stycznia 1955 r., nabożeństwa były dalej odprawiane. W 1957 r. zbor janowicki stał się filialem polskiego zboru ewangelickiego w Lęborku, który legalną działalność jako samodzielny zbor rozpoczął 1 stycznia 1955 r.

Polscy duchowni luterkańscy odprawiać zaczęli nabożeństwa dopiero w 1955 r. w kaplicy cmentarnej, od 1946 r. wykorzystywanej jako kaplica zboru niemieckiego. Trzon zboru polskiego stanowili przesiedleńcy z okolic Lwowa. Byli wśród nich znani w Lęborku prawnicy, inżynierowie i nauczyciele.

Do 1986 r. lęborscy ewangelicy należeli do parafii w Sopocie, potem do parafii ewangelicko-augsburskiej w Słupsku. Radę Filiału stanowili: Waldemar Ciupak (przewodniczący), Waldemar Adamski i Vera Lewandowska. W 1987 r. filiał lęborski skupiał 52 wiernych i od lat siedemdziesiątych posiadał własny punkt katechetyczny.

Nabożeństwa w Lęborku odprawiali m.in. ks. sen. Edward Dietz, bp Michał Warczyński, ks. Jan Raszyk, ks. Jerzy Romański, ks. Krzysztof Rej, ks. Paweł Badura, ks. Mirosław Sikora, ks. mjr Marcin Makula. Obecnie nabożeństwa odbywają się w każdą drugą i czwartą niedzielę miesiąca oraz w święta kościelne o godzinie 8.30. Odprawia je ks. Wojciech Froehlich ze Słupska. Organistami w XXI wieku byli: Jan Szymczak (*18 I 1928 - † 13 XI 2013 Słupsk), Rafał Przybyło

wie ustawy z 23 VI 1971 r. Przez kilka lat dolna kaplica była udostępniana na nabożeństwa parafii polskokatolickiej.

W kaplicy systematycznie odprawiane są nabożeństwa ekumeniczne w ramach Lęborskich Dni Kultury

(*30 III 1985 Drawsko Pomorskie), Małgorzata Paczesna (*28 VI 1986), Jakub Pawłow (*27 VII 1991), Bogumił Wrycz-Rekowski (*28 IX 1987), a obecnie jest dr Tadeusz Formela.

Lęborska kaplica w 1972 r. stała się własnością Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce na podsta-

Chrześcijańskiej oraz odbywały się konfirmacje, koncerty, prelekcje, spektakle teatralne, spotkania adwentowe. Z lęborskim filialem ewangelickim związany był m.in. Claus Dietrich Schmidt, autor książek o Lęborku, których wydawcą była PEA Słupsk. Lęborscy ewangelicy są zapraszani do udziału w dorocznych Dniach Jakubowych.

Kaplica

17 VIII 2009 r. kaplica filialna w Lęborku wpisana została do rejestru obiektów zabytkowych. Wybudowano ją w 1870 r. przy dzisiejszej ul. Wojska Polskiego 47 (dawniej Stolper Chaussee, następnie 1. Armii Wojska Polskiego) na terenie cmentarza

ewangelickiego. Pełniła wówczas funkcję kaplicy cmentarnej.

Kaplica ma kubaturę ok. 1100 m³, sala główna zajmuje ok. 100 m². Wzniesiona została z cegły pełnej palonej, elewacje licowane cegłą maszynową o wążku gotyckim, apsyda południowa o wążku główkowym. Fundamenty ceglane i kamienne, strop nad częścią dolną ceramiczny na belkach stalowych. Wieżba dachowa drewniana, typu krokwiowo-jętkowego, szalowana deskami od

strony wnętrza, z poprzecznym, drewnianym podciąganiem na środku. Ściany wewnętrzne tynkowane gładko, z licowanymi krawędziami otworów. Dachy kryte płacami blachy cynkowej. Schody zewnętrzne murowane. Posadzka w pomieszczeniu górnym terakotowa. Stolarka drzwiowa

współczesna. Ślusarka okienna metalowa.

Kaplica założona na planie kwadratu, z prostokątną kruchtą od półn.-wschodu i aneksem z półkolistą apsydą od połudn.-zachodu. Bryła zwarta, z wyniosłym, podpiwniczonym korpusem, nakrytym dachem naczółkowym o znacznym nachyleniu połąci. Na środku kalenicy sygnaturka na rzucie kwadratu, opierzona blachą, zakończona spiczastym hełmem, z krzyżem na końcu. Na osi, od północnego wschodu kruchta, nakryta daszkiem dwuspadowym, z wejściem od frontu. Aneks południowo-zachodni nakryty osobnym daszkiem.

Elewacja frontowa korpusu częściowo zasłonięta kruchtą, z dwiema spłaszczonymi szkarpami po bokach, w partii szczytowej trzy ostrołuczne blendy, z niewielkimi okienkami. Do kruchty przylega od północy druga niewielka kruchta, z wejściem do piwnicy. Boczne elewacje korpusu rozwiązane identycznie, dwuosiowe, z osiami wydzielonymi lizenami. W dużych, ostrołucznych blendach po dwa ostrołuczne zamknięte otwory okienne. W partii cokołu trzy odcinkowo zamknięte otwory okienne piwnicy. Elewacja południowo-zachodnia licowana cegłą, częściowo zasłonięta apsydą z aneksami, dekorowana podobnie do elewacji frontowej. Apsyda zakończona półkoliście, aneksy na rzucie kwadratu. Całość opasana gzymsem z glazurowanych, ceramicznych kształtek. Zamknięcie górne w postaci ceramicznego gzymsu podokapowego. Apsyda z aneksami została

dobudowana wtórnie do istniejącego już korpusu kaplicy. Wskazuje na to odmienny sposób opracowania detali i różnice w użytym materiale.

Wnętrze kaplicy jest jednoprzestrzenne, poprzedzone kruchtą, posiada surowy charakter i nie jest połączone z apsydą. Piwnica i apsyda stanowią niezależne pomieszczenia. Wyposażenie kaplicy stanowią: krucyfiks i ambona z kościoła w Słuszewie, kielich i misa chrzcielna z kościoła w Janowicach oraz ołtarz, ławki, tablica z numerami pieśni, dwie fisharmonie.

Lęborska świątynia przeszła poważny remont w 1969 r., została wtedy zelektryfikowana. Częste remonty – w latach 1977,

1981 i 1985 – były konieczne ze względu na liczne akty wandalizmu: wybijanie szyb, zrywanie siatki ogrodzeniowej, niszczenie gablotki i ry-

nien. Kolejny remont rozpoczął się w drugiej połowie 1996 roku. W grudniu zainstalowano panele ścienne oraz zakupiono przenośne ogrzewanie gazowe. Następny etap renowacji,

Mała kaplica 2016 r.

Wejście 2022 r.

m.in. malowanie ławek i wnętrza, zakończył się pod koniec lipca 1997 r. Kaplica przestała przypominać dom przedpogrzebowy, stała się bardziej przytulna i łatwiejsza do ogrzania. Na początku XXI w. wymieniono okna w pomieszczeniu za ołtarzem, a w 2008 r. postawiono nowe ogrodzenie wokół obiektu. W 2014 r. rozebrano stare i wybudowano nowe schody wejściowe oraz zainstalowano nowoczesne wyposażenie liturgiczne. W 2016 r. dokonano gruntownego remontu i przystosowania małej kaplicy w aneksie do prowadzenia nabożeństw w okresie zimowym.

W czerwcu 2008 r. na placu przy kaplicy odsłonięto pomnik autorstwa

Ołtarz 2023 r.

Odsłonięcie tablicy 2008 r.

Wacława Pietrusewicza. Przedstawia on otwartą księgę z napisami w języku polskim i niemieckim, na której można przeczytać m.in.: Czujemy się związani z polskimi mieszkańcami miasta i powiatu Lębork, którzy

Nabożeństwo ekumeniczne 2008 r.

mieszkają w tym miejscu obecnie i mamy nadzieję na trwały pokój między naszymi narodami.

Cmentarz ewangelicki przy ul. Wojska Polskiego

W latach 1637-40 poza murami miasta założono cmentarz ewangelicki przy zbiegu ulic Wojska Polskiego i 1 Maja. Cmentarz powstawał w trzech etapach. Był zbudowany na planie trójkąta. Najstarsza część nekropolii była jednocześnie terenem dawnego cmentarza szpitalnego. Obecnie to wschodnia część parku Michalskiego. Część środkowa cmentarza powstawała na przełomie XVIII i XIX w. Natomiast część zachodnia, najmłodsza powstała w 1 połowie XX w. Łączna powierzchnia wynosiła 4,01 ha. W 1912 r. ukazała się 14 stronicowa książeczka „Ordnungen der evangelischen Salvator-Kirchengemeinde” zawierająca regulaminy cmentarne miejskiej ewangelickiej Parafii Salvatora. Zawierała ona trzy dokumenty. Najobszerniejszy z nich był Regulamin Cmentarny (Friedhofs Ordnung). Składał się z 35 paragrafów, podzielonych na dziewięć części. Drugi regulamin – pogrzebowy (Begräbnis Ordnung) – obejmował pięć paragrafów. Trzeci regulamin (Gebühren Ordnung) stanowił cennik cmentarny. 16 X 1925 r. Rada Parafialna rozszerzyła zasięg obowiązywania regulaminów o nowy cmentarz parafialny. Dokonano wtedy znaczących zmian w

wysokości opłat za usługi cmentarne i pogrzebowe.

Na cmentarzu chowano zmarłych z lęborskiej parafii luterańskiej. Mogły też być chowane lub złożone w urnach osoby z innych parafii ewangelickich, które zmarły w Lęborku, ewangelicy, których rodzice, dzieci lub rodzeństwo mieszkali w mieście, a także inne osoby, o ile Rada Parafialna na to zezwoliła.

Na początku XX w. cmentarz został otoczony niskim murem z ciosanych głazów, posiadał trzy bramy i dwie furty z wielkimi ozdobnymi kratami. W poł. XIX w. wzniesiono cztery okazałe grobowce, a w 1870 r. kaplicę pogrzebową.

W latach 1963-65 - wbrew protestom miejscowych ewangelików - cmentarz został zlikwidowany. Gruz pocmentarny został wykorzystany do wybudowania schodów prowadzących do wieży ciśnień.

Teren po cmentarzu został przekształcony w Park im. 20-lecia PRL, obecnie nosi on imię Mieczysława Michalskiego, wieloletniego dyrektora Państwowej Szkoły Muzycznej w Lęborku. O istnieniu w tym miejscu cmentarza przypomina pionowa metalowa tablica ze stosownym napisem.

Cmentarz ewangelicki

przy ul. Kaszubskiej

W okresie międzywojennym władze miasta planowały zamknięcie dotychczasowego cmentarza ewangelickiego. Rozpoczęto poszukiwania

nowego obszaru, który nadawałby się na nową nekropolię. Wybór padł na teren przy Spechtshagener Chassee (ul. Kaszubska), gdzie w roku 1932 wybudowano kaplicę cmentarną oraz ogrodzono teren. Wcześniej chowano tam ludzi, którzy umarli w wyniku epidemii. Przyzwyczajenia mieszkańców były żywe i nie chciano chować bliskich na cmentarzu „epidemicznym”. Po II wojnie światowej większość niemieckich nagrobków została usunięta z terenu cmentarza, a od lat 50-tych zaczęto chować tam katolików.

W XIX w. wybuchały epidemie. Ludzie umierali w wyniku takich chorób jak: grypa, cholera, ospa czy dżuma. Wraz z pierwszymi wieściami o zagrażającej epidemii, miasto zaczęło się izolować. Mimo wielu starań: wydawanych dekretów, rozporządzeń i informacji nie udało się na przestrzeni lat powstrzymać groźnych chorób. Kiedy w przeciągu kilku miesięcy w 1831 r. ludzie zaczęli umierać masowo, stwierdzono, że epidemia cholery jest nie do powstrzymania. Wówczas wytyczono miejsce pochówków na terenie dzisiejszego cmentarza przy ul. Kaszubskiej. Pochowano tam około 100 ciał.

Szpital Joannitów

(Johanniter Krankenhaus)

Budowę nowego szpitala w Lęborku rozpoczęto w 1882 r. Jego uroczyste otwarcie z udziałem księcia Fryderyka Wilhelma Albrechta, wielkiego komtura Zakonu Joannitów odbyło

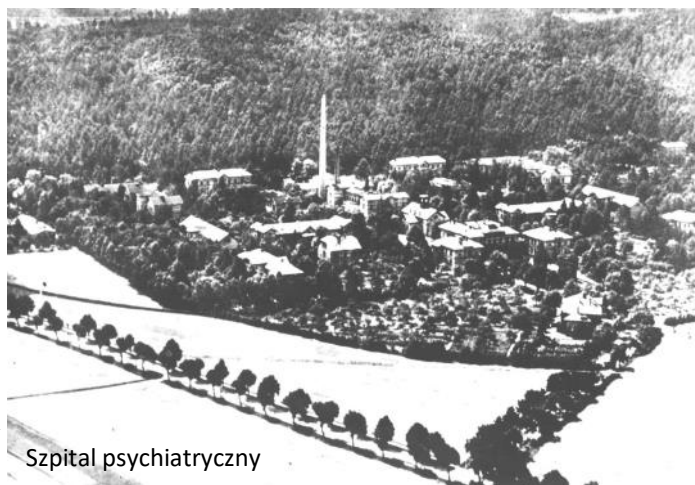

roku 1909 zastąpił go dr Nagorsen. Szpital za leczenie pobierał opłaty dzieląc pacjentów na trzy klasy. Opłata była zróżnicowana w zależności od standardu leczenia. Za leczenie w najniższej trzeciej klasie płaciły lokalne władze lub organizacje pomocowe.

się 26 VI 1884 r. Szpital prowadzony przez Ewangelicki Zakon Joannitów mieścił się na rogatkach miasta. Koszt budowy to ok. 54 tys. marek. Fundusze pochodziły ze środków sześciorzeczcy Zakonu. Dodatkowo rycerze wspierani przez ród Rexin pozyskali darowizny od lokalnych właścicieli ziemskich. 10 tysięcy marek na budowę pochodziło od Juliusa von Osten z Janowic. Budynek zaplanowano do leczenia 30 chorych. W roku 1909 dobudowano do niego nowoczesną salę operacyjną. W 1914 r. powstał budynek dla oddziału zakaźnego. Przez pierwsze 25 lat szpitalem kierował dr Ernst Robert Bielitz, specjalista od chorób zakaźnych. W

Szpital psychiatryczny

W latach 1888-89 zbudowano Provinzial Heilanstalt (Prowincjonalny Zakład Leczniczy) - szpital dla nerwowo i umysłowo chorych. Kompleks był samowystarczalny: posiadał własne ujęcia wody, kotłownię oraz elektrownię. Wykonywano tam prace montażowe, gdzie wytwarzano elementy niezbędne dla gospodarstw

Szpital psychiatryczny

domowych. Na jego terenie znajdował się też niewielki kościółek oraz cmentarz ulokowany w południowo zachodniej części terenu. Grzebano tam zmarłych pacjentów przez około 50 lat. Do lat 1939-40 był to cmentarz niewielki, wtedy to naziści uśmiercali i chowali tam pacjentów zakładu i Żydów.

Szpital św. Jerzego

Szpital St. Georg (św. Jerzego) przy Karlstrasse 23 (ul. Stryjewskie-

wieku. Taką funkcję budynek pełni do dzisiaj jako siedziba Domu Pomocy Społecznej Nr 1.

Pod identyczną nazwą wcześniej funkcjonowała inna placówka łącząca szpital z domem opieki. Obiekt ten został wyburzony pod koniec XIX w. z powodu złego stanu technicznego. Pierwszy Szpital św. Jerzego, najstarszy zakład dobroczynny w mieście zlokalizowany był na Stolperstrasse (ul. Wojska Polskiego).

Placówkę prowadził magistrat Lęborka za pośred-

nictwem zarządu szpitala składającego się z proboszcza ewangelickiego, dwóch członków wybranych przez magistrat i rendanta (skarbnika) Kasy Miejskiej.

go) otwarto pod koniec lipca 1914 r. Był to okazały gmach mieszczący na parterze i pierwszym piętrze po 12 dwupokojowych mieszkań i dodatkowo 4 mieszkania na poddaszu. 13 z tych lokali wynajęli pensjonariusze szpitala, pozostałe pomieszczenia udostępniano uboższym mieszkańcom miasta.

Obiekt nie pełnił funkcji placówki zajmującej się leczeniem chorych. Był domem opieki dla osób w podeszłym

bp Otto Dibelius (*12 V 1880 Berlin - † 31 I 1967 Berlin), niemiecki teolog ewangelicki i działacz antynazistowski i ekumeniczny; 1890-99 nauka w gimnazjum Luisenstädtisches Gymnasium i w gimnazjum realnym w Groß-Lichterfelde, 1899-1904 studia na Uniwersytecie Fryderyka Wilhelma, 1902 doktorat filozofii w Gießen; 1904-06 studia w Seminarium Kaznodziejskim w Wittenberdze; 1906-07 asystent proboszcza w

Klosterkirche w Gubinie; 1907-09 archidiakon w kościele Mariackim w Krośnie Odrzańskim; 1911-15 pro-

boszcz ewangelickiej parafii Salvatora w Lęborku; 1915-25 proboszcz kongregacji Heilsbronn in Berlin-Schöneberg; 1925 super-

intendent kościelnej prowincji Brandenburgii Kościoła Ewangelickiego Unii Staropruskiej; w młodości wielkoniemiecki nacjonalista, 1933 wystąpił w obronie praw Kościoła, sprzeciwiając się próbom łączenia etyki chrześcijańskiej z ideologią nazistowską, 1934-45 pozbawiony urzędu działał w Kościele Wyznającym; trzykrotnie więziony przez władze III Rzeszy; 1945-66 biskup Kościoła Ewangelickiego Berlina i Brandenburgii, 1949-61 przewodniczący Rady Kościoła Ewangelickiego w Niemczech; 1954-61 prezydent Światowej Rady Kościołów; 1960 wystąpił z krytyką panującego w NRD systemu politycznego; wspierał działalność zborów ewangelickich na polskim Pomorzu; 1946 sprzeciwiał się włączeniu organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich w skład Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce.

Andrzej Wojciech Guzek (*1 VI 1939 Lwów - † 2 XI 2012 Lębork), polski literat, poeta, prozaik; absolwent filologii polskiej w Studium nauczycielskim w Gdańsku – Oliwie; nauczyciel w Lęborku; 1962 debiut opowiadaniem na łamach „Głosu Wybrzeża”, debiut poetycki w „Literach”; 1968 pierwsza samodzielna książka Wypo-

wieść. Poezje; autor ok. dwudziestu zbiorów poezji (m.in. *Przyducha, Akupunktura, Dekompresja, Mowne, Podglebie zegarów, Otwieranie oczu, Wypowiedź, Dno oka, Dusznio, Czytnik*); tworzył haiku i aforyzmy; współautor wielu almanachów poetyckich, a także publikacji w pismach literackich.

Wilhelmina Rückemann (*19 X 1905 Lwów - † 16 II 1987 Lębork), nauczycielka, pionier oświaty polskiej na terenie Lęborka po II wojnie światowej; absolwentka Seminarium Nauczycielskiego im. Zofii Strzałkowskiej we Lwowie, 1 IX 1927 - 13 IX 1939 nauczycielka wiejskiej szkoły powszechnej dla dzieci polskich nad Bugiem, 1939-45 u rodziców we Lwowie pod okupacją radziecką i niemiecką, po repatriacji od 10 VI

1946 w Lęborku praca w sklepie rybnym; od 1 I 1947 nauczycielki w Szkole Podstawowej nr 3, następnie w Szkole Ćwiczeń przy Liceum Pedagogicznym, od 1969 emerytura i kontynuacja pracy w bibliotekach szkol-

nich oraz w Związku Nauczycielstwa Polskiego; aktywna w działalności lęborskiego zboru ewangelickiego; odznaczona: Medalem

10-lecia Polski Ludowej (4 III 1955), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, złotą odznaką ZNP.

Claus-Dietrich Josef Schmidt (* 5 X 1929 Stralsund - † IV 2017 Stralsund), niemiecki inżynier stoczniowy, luteranin, badacz i popularyzator dziejów Lęborka, w którym spędził

dzieciństwo i wczesną młodość; syn Richarda i Helene zd. Bobkowski, mieszkańców Lęborka do 23 IX 1945; 1936-44 uczeń Cronau-Schule w Lęborku; 19 III 1944 konfirmowany w kościele Salvatora; 1944-45 praktyki zawodowe w firmie Transavia; od IX 1945 mieszkaniec Stralsundu, gdzie pracował w stoczni; autor 10 książek o historii Lęborka wydanych przez Muzeum w Lęborku i PEA w Słupsku (m.in. Lauenburg in Pommern (Lębork) – Niezatarte wspomnienia lat dzieciństwa i młodości, Lębork (Lauenburg in Pommern) – Impresje. Opinie. Perspektywy, 2004 Lębork / Lauenburg in Pommern/ szanować i kochać, 2007 Lębork /Lauenburg in Pommern/ szanować i kochać. Detale, 2008 Lębork /Lauenburg in Pommern/ Jak odkryłem fragment ponad tysiącletniej historii Polski w Lęborku. Paul Nipkow na wzgórzu w Parku Chrobrego?, 2009 Paul Nipkow. Wynalazca telewizji /1860-1940/. Życie w służbie postępu, 2012 Wskreszony po latach w 2010 roku w Lęborku. Paul Nipkow. Wynalazca telewizji. Więcej niż tylko fantastyczne wydarzenie – w słowie i obrazie, 2012 Moja podróż przez życie. Refleksje z minionych lat; inicjator upamiętnienia Cmentarza Ewangelickiego oraz odkrywcy telewizji Paula Nipkowa; żona Alla;

ks. Wolfgang Sucker (* 21 VIII 1905 Legnica - † 30 XII 1968 Darmstadt), niemiecki teolog ewangelicki; do 1929 studiował teologię prote-

stancką w Berlinie, Greifswaldzie i Gießen; 14 VI 1931 ordynowany na księdza ewangelickiego; pracował w parafiach w Offenbach i Gießen; 1934-45 wykładowca Wyższej Szkoły Nauczycielskiej w Łęborku, gdzie wykładał metodologię nauczania religii; założyciel Instytutu Wyznań Bensheim, 1964-68 zwierzchnik (prezes) Ewangelickiego Kościoła Krajowego Hesji i Nassau; żonaty z Anną Dorotheą Schaffer, mieli czworo dzieci; zmarł na atak serca.

Bernard Zieliński (*21 VIII 1902 Grębocin), nazwisko rodowe Ziel, syn Jana i Leokadii zd. Tolsdorf, 1918 absolwent 7-klasowej Szkoły Powszechnej, 1918-20 nauka krawiectwa w Toruniu, 1920 czeladnik krawiecki w Prabutach, 1930-45 własny zakład krawiecki w Prabutach, od 1945 własny zakład krawiecki w Łebie przy ul. Rynkowej 20; 1938 konwersja na luteranizm, 1945-58 odprawiał nabożeństwa ewangelickie w kościele w Janowicach i w kaplicy w Łebie oraz okresowo w kaplicy w Łęborku, był wówczas tytułowany kantorem, Urząd ds. Wyznań utrudniał mu działalność duszpasterską, żona Margareta Stubnań, mieli jednego syna.

Jan Wild

KALENDARZ I WYKAZ OFIAR OGÓLNOKOŚCIELNYCH

1. Fundusz Socjalny (sty.): 165,00 zł
2. Fundusz Stypendialny (luty): 337,00 zł
3. Diakonia Polska (1. n. pas.): 298,00 zł
4. Fundusz Bratniej Pomocy im Gustawa Adolfa: 3230,00 zł
5. Skarbonka Diakonijna: 982,10 zł
6. Ofiara żniwna na Domy Opieki: 0,00 zł
7. Fundusz Ewangelizacyjno-Misyjny: 0,00 zł
8. ofiara na diasporę: 0,00 zł

Prośby modlitewne

W Informatorze Parafialnym na stałe zagościła rubryka z propozycjami tematów do modlitwy, które dotyczą życia naszych parafii. To wsparcie, którego potrzebują nie tylko duchowni i rady parafialne, ale cała wspólnota parafii, czyli wszyscy jej członkowie - od najmłodszych do najstarszych.

Prośby i dziękczynienia modlitewne:

- o wiernych i duchownych Kościoła Ewangelickiego w Polsce;
- o wszystkie parafie ewangelickie w Polsce;
- o rady parafialne, o wszystkich zaangażowanych w różne działania Kościoła i parafii;
- o prześladowanych chrześcijan w różnych krajach świata;
- o powołania do służby w Kościele;
- o chorych, samotnych, opuszczonych i o wszystkich, którzy przeżywają trudne momenty swojego życia;
- o wszystkie prowadzone przez naszą Parafię inicjatywy duszpasterskie i projekty społeczne;
- o bezpieczne wakacje i urlopy;
- o naszych seniorów i seniorki;
- o nasze rodziny i bliskich;
- o tegorocznych konfirmantów;
- o pokój na świecie;
- o czystość i uczciwość w zwiastowaniu Ewangelii;
- o poczucie odpowiedzialności za kościoły;
- o tych, którzy doświadczają przemocy;
- o dzieło Diakonii w Kościele i na świecie;
- o dzieło misji i ewangelizacji oraz o ruch ekumeniczny;
- o tydzień Ewangelizacyjny i związane z nim zadania;
- o poszukujących pracy i borykających się z bezrobociem;
- o tych, którzy walczą z nałogami;
- o materialne zabezpieczenie działalności parafii;
- o włodarzy naszych miast i miejscowości.

Humor z befką

(autentyczne) W szkole, na lekcji historii nauczyciel wziął do odpowiedzi Filipa i pyta go: *Co zrobił Luter?* Na to Filip odpowiedział: *Router!*

***

Krzysiu, twoje wypracowanie o Mojżeszcu jest dobre, ale takie samo jak wypracowanie Adama, co to znaczy? – pyta katecheta. *To znaczy, że wypracowanie Adama też jest dobre* - odpowiada Krzyś.

***

Pani Kowalska widząc płaczącego synka sąsiadów zwraca się do niego:

- Michasiu czemu płaczesz? Czy coś się stało?
- Bo moi bracia mają wakacje, a ja nie!
- Dlaczego?
- Bo ja jeszcze nie chodzę do szkoły.

***

Pewien parafianin tłumaczył księdzu:

- *Wie ksiądz, ja to jestem wierzący, ale nie praktykujący.*

Na to ksiądz:

- *Ja jestem naturystą, ale też nie praktykuję.*
- *Przecież to bez sensu* - zdziwił się parafianin.
- *No właśnie* - odparł ksiądz.

***

Babcia Fritzowa w wieku dziewięćdziesięciu dwóch lat ciągle mieszkała w swoim starym gospodarstwie, robiła sama makaron, prała w pralce z wyżymaczką, którą trzymała w piwnicy. Uprawiała warzywniak - tak wielki, że mógłby wyżywiać wszystkich mieszkańców okręgu Benton (USA) - jedynie za pomocą motyki i szpadla. Jej siedemdziesięcioletnie dzieci żywo protestowały, gdy upierała się, że będzie kosić swój olbrzymi trawnik archaiczną kosiarką bez napędu.

- *Pracuję na dworze tylko wtedy, gdy jest chłodno, wczesnym rankiem i wieczorem* - tłumaczyła babcia - *i zawsze mam na głowie kapelusz, który chroni przed słońcem.*

Mimo to jej dzieci poczuły zrozumiałą ulgę, gdy usłyszały, że babcia chodzi w południe na lunch do miejscowego klubu seniora.

- *Tak* - przyznała się babcia, gdy jej córka kiwała głową na znak pochwały.
- *Chodzę im gotować. Ci starzy ludzie są mi bardzo wdzięczni!*

Wybrał: ks. W. Froehlich

O tym, co za nami

Diecezjalny Zjazd Chórów DPW
Dokładnie po 11 latach Diecezjalny Zjazd Chórów Diecezji Pomorsko-Wielkopolskiej zagościł w Słupsku. Poprzednie Zjazdy odbyły się w naszej parafii w latach 1996 (X), 2004 (XVIII), 2013 (XXVII). W tym roku był to XXXVI Zjazd, w którym wzięło udział 8 zespołów muzycznych, w tym 7 chórów oraz trio instrumentalne. Zjazd rozpoczął się w piątek w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym „Leśnik” w Orzechowie k. Ustki. W Zjeździe uczestniczyło ponad 100 chórzystów z Bydgoszczy, Sopotu/Gdańska, Poznania, Konina, Piły, Rypina, Torunia i Włocławka. Po sesji prób poszczególnych chórów

oraz próbie dwóch wspólnych pieśni przygotowanych specjalnie na Zjazd odbyło się spotkanie integracyjne przy muzyce Kapeli z Gminy Damnica oraz grze w kręgle, „piłkarzyki” i inne. Sprzymierzeńcem zjazdu bez wątpienia była pogoda sprzyjająca spacerom nad morzem. W drugim dniu Zjazdu odbyło się nabożeństwo w słupskim kościele, a po nim koncert wszystkich chórów w wylosowanej poprzedniego dnia kolejności. Koncert zakończyło wykonanie wspólnych pieśni *Chwal duszo mego Pana* i *Zaśpiewam Ci pieśń* w opracowaniu i pod dyktando dr Tadeusza Formeli. Zjazd zakończył się rozdaniem dyplomów i zapowiedzią, że kolejny

Diecezjalny Zjazd odbędzie się w Sopocie. Po koncercie wszyscy uczestnicy zostali zaproszeni do Słupskiego Centrum Diakonii i Dialogu na wspólny poczęstunek.

Egzamin konfirmacyjny i nabożeństwo konfirmandów

Po dwuletnim przygotowaniu do konfirmacji dwoje tegorocznych konfirmandów przystąpiło do pi-

semnego egzaminu ze zdobytej wiedzy podczas nauki konfirmacyjnej. Egzamin odbył się 23 maja

a 26 maja konfirmandzi Nadia i Jonatan aktywnie uczestniczyli w nabożeństwie czytając teksty biblijne i modlitwę główną.

161. Zjazd BPGA

W katolickie święto Bożego Ciała kościół ewangelicki w Polsce obchodzi święto Bratniej Pomocy im. Gustawa Adolfa. Tradycyjnie odbywa się w tym dniu walny Zjazd Bratniej Pomocy, podczas którego rozdysponowywane są środki zebrane dla parafii, które przeprowadzają remonty budynków parafialnych. Zjazd odbył się w Hołdunowie (Górny Śląsk) 30 maja. W tym roku również nasza parafia występowała z wnioskiem o dotację na remont dachu w Słupskim Centrum Diakonii i Dialogu. Wniosek został rozpatrzony pozytywnie i przyznano kwotę 54 tys. zł na ten cel. Podczas Zjazdu wybrano nowy zarząd Bratniej Pomocy, w skład którego weszli

ks. Henryk Reske (PEA Orzesze) - prezes, ks. Wojciech Pracki (PEA Opole), ks. Oskar Wild (PEA Wisła Głębce) oraz p. Piotra Fusika (PEA Drogomyśl). Warto zaznaczyć, że wszyscy duchowni członkowie nowego zarządu wywodzą się z Diecezji Pomorsko-Wielkopolskiej a jeden nawet z naszej parafii.

Delegatami na Zjazd w Hołdunowie Łędzinach z ramienia naszej Parafii oraz Diecezji byli ks. Wojciech Froehlich oraz Jan Wild.

Konfirmacja 2.06

W pierwszą niedzielę po Trójcy Św. odbyła się w naszej parafii uroczystość konfirmacji. Przystąpili do niej Nadia Syrek i Jonatan Froehlich. Młodzi parafianie,

zgodnie z agendą, głośno wyznali swoją wiarę i ślubowanie wierności Bogu i Kościołowi Ewangelicko-Augsburskiemu. Podczas uroczystości Nadia i Jonatan przekazali podziękowania rodzicom, parafii i duszpasterzowi, a jako znak swojej wdzięczności i obecności przekazali własnoręcznie wykonaną misę ceramiczną z motywem Róży Lutra. Nabożeństwo konfirmacyjne współprowadził ks. Andrzej Wójcik z Gliwic.

Spotkanie Chrześcijan

W dniach 7-9 czerwca we Frankfurcie nad Odrą i Słubicach odbyło się Spotkanie Chrześcijan Europy środkowo-wschodniej. To międzynarodowe spotkanie przyciągnęło nad Odrę chrześcijan z Czech, Słowacji, Węgier, Austrii oraz z Niemiec i z Polski. Również Słupsk zaznaczył swoją obecność. 25 osobowa eklezjalna grupa z Parafii i z KAWONU skorzystała z zaproszenia i wzięła udział w tym wyjątko-

wym wydarzeniu. W programie spotkania były koncerty, spektakle, wykłady, dyskusje, targi i inne a wszystko pod hasłem spotkania: *Nic nie może nas rozdzielić*. Sobotnią kolację spożyliśmy przy kilometrowym stole ustawionym na ulicach Frankfurtu. Spotkanie zakończyło się nabożeństwem spowiednio-komunijnym na Brunnenplatz w centrum miasta. Kolejne spotkanie odbędzie się w Pradze w 2027 roku.

Emisja reportażu *Starość?*

11 czerwca miała miejsce emisja nagrywanego w naszej Parafii programu Redakcji Ekumenicznej

pt. „Starość?”. W reportażu ukazane zostały działania Parafii na rzecz seniorów w tym działalność Klubu KAWON. Program można obejrzeć w Internecie na TVP VOD

✕ Programy Redakcji Audycji Ekumenicznych: St...
vod.tvp.pl

lub poprzez stronę www.slupsk.luteranie.pl gdzie umieszczony jest link do filmu. Dziękujemy wszystkim, którzy przyczynili się do realizacji programu w tym ekipie z TVP Olsztyn.

Koncert *Muzyczne różności*

W koncertowym cyklu *Muzyczne wieczory w kościele ewangelickim* 12 czerwca odbył się drugi z czterech zaplanowanych koncertów. Tym razem przed licznie zgromadzoną publicznością swoje talenty zaprezentowali,

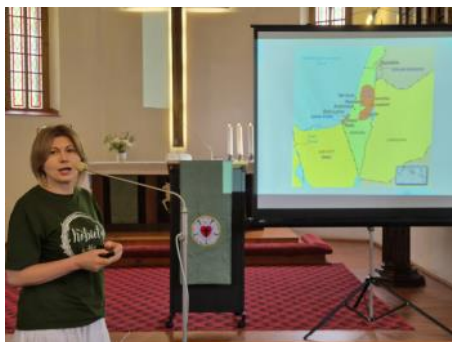

wali wykładowcy, studenci i absolwenci Katedry Sztuki Muzycznej Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku. Wśród wykonawców znaleźli się Chór *Juventus Cantans* pod dykcją dr. Tadeusza Formeli, prof. Maciej Babnis (organy), prof. Katarzyna Chacińska (mezzosopran), duet Piotr Mach (skrzypce) oraz Przemysław Sysojew-Osiński (fortepian). Artyści zaprezen-

towali, zgodnie z tytułem koncertu, muzyczne różności. Od muzyki wokalne, poprzez wokalo-instrumentalną aż do instrumentalnej. Utwory pochodziły z różnych epok i różnych krajów. Kolejny koncert w cyklu odbędzie się **11 września o 19.00**. Projekt finansowany jest ze środków Miasta Słupska. Zapraszamy!

Nabożeństwo ŚDM

W każdy pierwszy piątek marca na świecie chrześcijanie gromadzą się na wspólnej modlitwie z liturgią Świato-

wego Dnia Modlitwy. My od kilku lat dołączamy do tego wydarzenia jed-

nakże nieco później. W tym roku liturgię ŚDM przeżywaliśmy w niedzielę 16 marca. W liturgii modliliśmy się o pokój, szczególnie w Palestynie i Izraelu oraz w Ukrainie. Poznaliśmy historię Palestyny i obejrzelśmy prezentację o tym szczególnym kraju na mapie świata. Grupa *Kobiety w akcji* z

naszej Parafii zadbała o przeprowadzenie liturgii, a uczestnicy Klubu KAWON wyćwiczyli 8 pieśni pochodzących z Palestyny, przygotowanych na to nabożeństwo. Po nabożeństwie każdy mógł wziąć ze sobą gołąbka pokoju z masy perłowej a także poczęstować się ciastem i kawą.

SSS czyli Spontaniczne Spotkanie Sentymentalne

18 czerwca w Słupskim Centrum Diakonii i Dialogu odbyło się spotkanie z paniami pastorycznymi Anną Badu-

rą (Cieszyn) i Ewą Nast. (Warszawa). W spotkaniu uczestniczyli parafianie, którzy Panią Annę poznali w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, kiedy wraz z mężem, ks. Pawłem Badurą, służyli w słupskiej Parafii. Podczas spotkania mieliśmy okazję do wspomnień czemu posłużyły prezentacja o budynku SCDiD i zmianach jakie zaszły w nim przez ostatnie lata oraz filmy ze spotkań parafialnych, jakie odbywały się w parafii w latach 90-tych. Podczas rozmów mogliśmy się posilić (prawie) wegetariańskim gulaszem i ciastami oraz owocami. Dziękujemy za miłe spotkanie i chwile wzruszeń.

eŚpiewnik Aplikacja mobilna

Download on the
App Store

POBIERZ Z
Google Play

Ogólnopolski Konkurs Biblijny

„SOLA SCRIPTURA 2024/2025”

Wyznanie wiary Eliasza, Elizeusza i Amosa

I etap (szkolny/parafialny) 4-10.11.2024 r.	II etap (rejonowy/diecezjalny) 11.01.2025 r.	III etap (finał ogólnopolski) 22.03.2025 r.
I grupa, II grupa, III grupa – 1 Krl 16,29-22,54 2 Krl 1-2	I grupa, II grupa, III grupa – 1 Krl 16,29-22,54 2 Krl 1-2 dodatkowo 2 Krl 3-13	I grupa, II grupa, III grupa – 1 Krl 16,29-22,54 2 Krl 1-2 2 Krl 3-13 dodatkowo Księga Amosa

Konkurs rozgrywany jest w trzech grupach wiekowych:
I grupa – kl. IV-VI szkoły podstawowej, II grupa – kl. VII-VIII szkoły podstawowej, III grupa – szkoły ponadpodstawowe

Tekstem źródłowym w konkursie pisemnym jest BIBLIA EKUMENICZNA wydana przez Towarzystwo Biblijne w Polsce 2017.

Konkurs plastyczny
Uczestnicy – kl. I-III szkoły podstawowej, temat – **Cuda Elizeusza (wybrane)**,
szczegóły: www.zwiastun.pl/ogolnopolski-konkurs-biblijny/
format i technika – A4, technika: wyklejanka ze sznurka, nici, wełny

Organizatorzy: Wydawnictwo Augustana, Generalny Wizytator Nauczania Kościelnego

WYCIECZKA PARAFIALNA GRECJA

— śladami Apostoła Pawła
18-25 LUTY 2025

Zapisy do 31 sierpnia 2024 r.
Kontakt 605 556 749

W programie m. in.
Ateny, Meteory,
Termopile, Saloniki,
Forum Romanum,
Filipia, Delfy,
Kanał Koryncki,
Loutraka, Nafplio,
Epidavros, Myken,
Korynt.

KOSZT
1500 PLN + 960 EURO
dla grupy min. 25 osób

Cena obejmuje:
bilet lotniczy, bagaż 23 kg +
podręczny
transport autokarem na terenie
Grecji, zakwaterowanie (hotel ***)
pokoje 2 i 3 os., śniadania i
obiadokolacje, obsługę pilota,
wstępy, ubezpieczenie KL, NNW i
bagażu

Cena nie obejmuje:
transferu na lotnisko w Warszawie,
dodatkowych posiłków i
ubezpieczeń, napojów do kolacji,
składki na TFG i TFP 20zł/os

The poster features a white dove in flight against a background of orange and maroon. At the bottom, there is a silhouette of church spires. The text is in white and orange, with a QR code in the bottom right corner.

 Evangelische Kirche in Norddeutschland

Friede sei #mitdir

 Kirchentag Greifswald
20.-21. September 2024
anlässlich von 75 Jahre Deutscher Evangelischer Kirchentag

<http://75-jahre-kirchentag.info>

SERDECZNIE DZIĘKUJEMY ZA WSZELKIE DAROWIZNY ZŁOŻONE NA RZECZ PARAFII! ZACHĘCAMY DO REGULARNEGO OPŁACANIA SKŁADKI KOŚCIELNEJ

Składkę można opłacać w kancelarii parafialnej lub przelewać na konto parafialne z dopiskiem darowizna - składka kościelna rok imię i nazwisko (pozwoli to na odliczenie wpłaconej kwoty od podatku):

25160014621816836860000001

Dla innych darowizn obowiązują te same konta. Poniżej przedstawiamy wyciąg z regulaminu parafialnego dotyczący zasad opłacania składek kościelnych. Jednocześnie przypominamy, że pełnoprawny udział np. w wyborach do rady parafialnej lub jakichkolwiek głosowaniach podczas zgromadzeń parafialnych mają osoby, które znajdują się na liście parafialnej, czyli są członkami parafii pod względem formalnym, na co składa się również opłacenie składki kościelnej. Zachęcamy państwa do cyklicznych wpłat, które można realizować np. przez stałe, miesięczne zlecenia bankowe, rozkładając roczną należność na 12 mniejszych kwot (np. w przypadku, gdy miesięczne wynagrodzenie wynosi 2400 netto, to roczna składka kościelna wynosi 288 zł. Kwotę dzielimy przez 12, co daje nam miesięcznie 24 zł. W swoim banku dokonujemy zlecenia miesięcznej dyspozycji kwoty w wysokości 24 zł na konto bankowe parafii).

SKŁADKA KOŚCIELNA - Regulamin Parafialny Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej ZASADY OGÓLNE

§ 7

1. Każdy członek Parafii, który został confirmowany i ukończył 18 lat, zobowiązany jest do płacenia składek parafialnych. Składki te powinny wynosić **co najmniej 1%** jego dochodu.

2. W uzasadnionych przypadkach Rada Parafialna może zwolnić od tego obowiązku pojedynczych parafian bądź też określone grupy społeczne np. uczniów, studentów, bezrobotnych, czy też rodziny przeżywające okresowe trudności finansowe. W uchwale dotyczącej zwolnienia powinien być określony czas trwania tego zwolnienia.

PLAN NABOŻEŃSTW NA CZERWIEC-WRZESIEŃ 2024

DZIEŃ	SŁUPSK D	SŁUPSK PL	LĘBORK	GARDNA
23.06 Zakończenie roku szkolnego		10.30	8.30	Nabożeństwa w j. niemieckim odbywają się w kościele w Słupsku wg. planu
30.06 5. po Trójcy Św.		10.30		
07.07 6. po Trójcy Św.		10.30		
14.07 7. po Trójcy Św.		10.30	8.30	
21.07 8. po Trójcy Św.	12.00	10.30		
28.07 9. po Trójcy Św.		10.30	8.30	
04.08 10. po Trójcy Św.		10.30		
11.08 11. po Trójcy Św.		10.30	odwołane	
18.08 12. po Trójcy Św.		10.30		
25.08 13. po Trójcy Św.		10.30	8.30	
01.09 Rozpoczęcie roku szkolnego		10.30		
08.09 15. po Trójcy Św.		10.30	8.30	
15.09 16. po Trójcy Św.		10.30		
22.09 17. po Trójcy Św.		10.30	8.30	